

Żyjąc dzisiaj,
pomyślmy o jutrze

Living Today,
Let's Think About Tomorrow

Publikacja Polskiej Rady Ekumenicznej z okazji Konferencji Narodów
Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu COP19/CMP9

*A publication of the Polish Ecumenical Council for the United Nations
Climate Change Conference COP19/CMP9*

WSTĘP

W Warszawie odbywa się Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu. Uczestniczą w niej delegacje rządowe i oficjalni przedstawiciele blisko 200 państw świata. Troska o stworzenie jest jednak nie tylko sprawą polityki, ale odpowiedzialnością każdego człowieka, bez względu na wyznanie, religię, czy narodowość. Dlatego w konferencji biorą także udział przedstawiciele międzynarodowych organizacji ekumenicznych, różnych Kościołów i religii.

Kościół w Polsce także angażują się w ochronę stworzenia, przypominając, że *Stwórca zaprasza człowieka do współpracy w trosce o swoje dzieło, służące wszystkim żywym stworzeniom.*

Zmiany klimatu to jeden z największych problemów naszych czasów. Decyzje, które podejmujemy dziś, mogą zaważyć na życiu naszych dzieci i wnuków. Powinniśmy więc czynić wszystko, co od nas zależy, aby powierzoną nam ziemię mądrze i odpowiedzialnie *czynić sobie poddaną*. Chcemy bowiem, aby przyszłe pokolenia mieszkaly na planecie, która wciąż będzie nadawała się do życia.

INTRODUCTION

The United Nations Conference on Climate Change is being held in Warsaw. Government delegations and official representatives from almost 200 countries of the world are taking part in it. However, caring about creation is not only a matter of politics but the responsibility of each person, no matter what his or her confession, religion or nationality might be. That is why representatives of international ecumenical organisations, various Churches and religions are also participating in the conference.

The Churches in Poland are also involved in the protection of creation, reminding us that *the Creator invites man to cooperate in caring for His work, which serves all living creatures.*

Climate change is one of the biggest problems of our times. The decisions we make today can determine the life of our children and grandchildren. We should therefore do all in our power to wisely and responsibly *subject to ourselves* the Earth entrusted to us. After all, we want future generations to live on a planet that will still be a suitable place to inhabit.

W niniejszej publikacji prezentujemy ekumeniczne dokumenty Kościołów w Polsce i na świecie, przypominające o odpowiedzialności całej ludzkości za stworzenie, którego wszyscy jesteśmy częścią. Są one zaproszeniem i apelem do solidarnego działania. *Żyjąc dziś, pomyślmy o jutrze.*

Ks. Ireneusz Lukas

Dyrektor Polskiej Rady Ekumenicznej

In this publication we present ecumenical documents of the Churches in Poland and in the world, reminding us of all humanity's responsibility for creation, of which we are all a part. They constitute an invitation and an appeal to act jointly. *Living today, let's think about tomorrow.*

Rev. Ireneusz Lukas

Director, Polish Ecumenical Council

foto: Ewa Słowska

APEL KOŚCIOŁÓW W POLSCE O OCHRONĘ STWORZENIA

Drodzy Bracia i Siostry!

Kierujemy do Was ekumeniczny list, który jest apelem i prośbą o zachowanie stworzenia jako dzieła Bożego.

„Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię” (Rdz 1,1) – tymi uroczystymi słowami zaczyna się Pismo Święte. Świat nie powstał w wyniku ślepego przypadku, lecz z woli kochającego i mądrego Boga, podobnie jak człowiek, którego „Bóg stworzył na swój obraz” (por. Rdz 1,27). Potem, jak stwierdza Pismo, „Pan Bóg wziął człowieka i umieścił go w ogrodzie Eden, aby uprawiał go i doglądał” (Rdz 2,15). Stwórca zaprasza człowieka do współpracy w trosce o swoje dzieło, służące wszystkim żywym istotom. Każda chrześcijańska tradycja podaje przykłady wybitnych ludzi, którzy z miłością traktowali całe Boże stworzenie. Niestety, nie zawsze jesteśmy wierni temu wezwaniu.

APPEAL OF POLISH CHURCHES FOR THE PROTECTION OF CREATION

Dear Brothers and Sisters,

We are sending you an ecumenical letter which is an appeal and also a request to preserve creation as a work of God.

“In the beginning God created the heaven and the earth” (Gen. 1,1) – the Bible starts with these magnificent words. The world was not created by blind chance, but by the will of a loving and wise God, as was man, whom “God created in His own image” (cf. Gen. 1,27). Later, as the Scriptures state, “the Lord God took the man and put him into the garden of Eden to cultivate it and keep it” (Gen. 2,15). The Creator invites man to work together in caring for His work, which serves all living things. Every Christian tradition gives examples of prominent people who treated the whole of God’s creation with love. Regrettably, we are not always faithful to this call.

Produkujemy góry śmieci, trującą żywność, wycinamy lasy, otaczamy się światem z plastiku. Oślepienie żądzą zysku sprawia, że czyste strumienie zamieniamy w trujące ścieki, a bujne lasy i łąny zboża w jałową i pustą ziemią, zaś cuda natury w zwały betonu. Żyjemy tak jakbyśmy byli ostatnim pokoleniem, które zamieszkuje Ziemię.

Ochrona środowiska to nie tylko techniczny problem równowagi ekologicznej, ale także problem moralny i duchowy współczesnego człowieka, który zapomina, że on sam i świat są Bożym stworzeniem.

Wielu chrześcijan na całym świecie angażuje się w konkretne programy służące ochronie Bożego stworzenia. Do najbardziej znanych należą projekty zarządzania budynkami w celu zmniejszenia zużycia energii elektrycznej i cieplej, a także zmniejszenia produkcji odpadów, odzysku surowców, kompostowania itp.

Bracia i Siostry, trzeba propagować tę wrażliwość! Ufamy, że nasz apel spowoduje, że ludzie wierzący wpłyną na swoje otoczenie, by zlikwidować szkodliwe działania, takie jak wywożenie śmieci do lasu czy bezmyślne zaśmiecanie ulic, dróg i pól.

We are producing heaps of waste, poisonous food, we are cutting down forests, we are surrounding ourselves with plastic. Being blinded by greed, we replace clear streams with poisonous sewage, luxuriant forests and cornfields with barren and empty soil, and nature's wonders with heaps of concrete. We are living as if we were the last generation inhabiting the earth.

Protection of the environment is not only a technical question of ecological balance, but also a moral and spiritual problem of modern man, who forgets that he and the world have been created by God.

Many Christians all over the world become involved in specific programmes for the protection of God's creation. The most popular ones are building management projects aimed at decreasing electricity and heat consumption, reducing the production of waste, recycling, composting, etc.

Brothers and Sisters, this awareness must be promoted! We trust that thanks to our appeal believers will influence the people around them to curb harmful activities, e.g. dumping waste in forests or thoughtless littering of streets, roads and fields.

Nasz apel kierujemy także do władz państwowych i samorządowych. Wyrażamy troskę w kwestii prywatyzacji i komercjalizacji zasobów wody i przestrzeni publicznej.

Zachęcamy do kształtowania takiej polityki społecznej, która promuje bezpieczne przetwarzanie i utylizację trujących odpadów. Wzywamy przede wszystkim do:

- ▶ redukcji odpadów miejskich, odzyskiwania i utylizacji wysypisk śmieci, oczyszczania powietrza, wody i gleby;
- ▶ ochrony lasów oraz zagrożonych gatunków roślin i innych skarbów przyrody, do odtwarzania ekosystemów;
- ▶ stosowania technologii ekologicznych w przetwarzaniu i konserwacji żywności oraz produkcji opakowań;
- ▶ opracowania umów międzynarodowych dotyczących sprawiedliwego wykorzystywania zasobów morskich, które nie doprowadzą do zachwiania równowagi ekologicznej.

Przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa i zesłanie Ducha Świętego Bóg objawił, że przewycięża wszelkie zepsucie i śmierć. Chrześcijanin jest wezwany do ukazania swej wiary w Boga, Stwórcę i Pana wszechświata przez swe czyny. Dlatego zabiegamy o ochronę życia człowieka od samego poczęcia i o respektowanie jego godności.

This appeal is also directed to central and local governments. We are expressing our concern with regard to privatization and commercialization of water resources and public space.

We encourage you to shape social policies in a way which promotes safe processing and recycling of poisonous waste. In particular, we are calling for:

- ▶ a cut in communal waste; recovery and recycling of tips; cleaning the air, water and soil;
- ▶ the protection of forests and endangered plant species, as well as other treasures of nature; restoration of ecosystems;
- ▶ the application of nature-friendly technologies in food processing and preservation, as well as in the production of packagings;
- ▶ the preparation of international agreements on the fair use of marine resources, which will not upset the ecological balance.

Through the resurrection of Jesus Christ and the sending of the Holy Spirit, God showed that He overcomes all depravity and death. A Christian is called to manifest his faith in God, the Creator and Lord of the universe by his deeds. That is why we seek to ensure the protection

Apelujemy o wspieranie takiej polityki społecznej, która pozwala na krzewienie życia wszędzie tam, gdzie radykalnie zmniejsza się przyrost naturalny. Świat potrzebuje takiego świadectwa nie tylko tych nielicznych, zaangażowanych w ochronę środowiska, ale wszystkich uczniów Chrystusa. W zrozumieniu tych procesów pomocną dla chrześcijan może stać się dynamicznie rozwijająca się refleksja biblijna i teologiczna na temat stworzenia.

Nasze wspólne działania winny wyrażać prawdę o potrzebie roztropnego i umiarkowanego postępowania we wszystkim, co jest związane z naszym środowiskiem. Mądra asceza wyraża się unikaniem nadmiernej konsumpcji, odpowiedzialnym korzystaniem z dóbr naturalnych oraz rezygnacją z produkowania i gromadzenia nadmiaru przedmiotów i opakowań. Jednym z jej przejawów jest coraz bardziej zapominany post, który jako samoograniczenie własnych pożądań, staje się narzędziem duchowej przemiany i pomocy potrzebującym. Zlecone nam przez Stwórcę zadanie panowania nad rzeczami służy temu, aby nie zapanowały one nad nami.

Bracia i Siostry, żyjąc dzisiaj, pomyślmy o jutrze. Pomyślmy o tym, że my i całe stworzenie jesteśmy powołani do życia w rzeczywistości opisanej w ostatniej księdze Biblii jako „nowe niebiosa i nowa ziemia” (Ap 21,1). Dla-

of human life from its conception and respect for its dignity. We appeal for the support of a social policy which enables life to spread wherever natural growth is on the decline. The world needs such a testimony, not only from those few who are committed to the protection of the environment, but from all disciples of Christ. To understand these processes, the dynamic development of biblical and theological reflection on the subject of creation can be of help to Christians.

Our common activities should express the truth about the need for prudent and moderate actions in everything that is connected with our environment. Wise asceticism is expressed by avoiding excessive consumption, responsible use of natural resources as well as renouncing the excessive manufacture and accumulation of objects and packaging. One of its signs is fasting, which is increasingly forgotten. Fasting, meaning the restriction of one's own desires, becomes an instrument of spiritual transformation and helping the needy. The God-given task to rule over things is designed to prevent them from ruling over us.

Brothers and Sisters, as we live today, let us think about tomorrow. Let us consider that we and the whole of creation are called to live in the reality described in the last book of the Bible as a “new heaven and a new earth” (Rev. 21,1).

tego codziennie dokonujemy odpowiedzialnych wyborów oszczędzających energię i zasoby ziemi oraz szanujemy wszystko, co żyje. Nawet niewielkie, ale konsekwentne działania przyniosą ogromny skutek w ochronie całego stworzenia, które, jak czytamy w pierwszej księdze Pisma Świętego, „Bóg uczynił bardzo dobre” (por. Rdz 1,31).

Warszawa, 16 stycznia 2013 r.

Podpisali Zwierzchnicy Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej:

Kościół Chrześcijan Baptystów w RP
 Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP
 Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP
 Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP
 Kościół Polskokatolicki w RP
 Starokatolicki Kościół Mariawitów w RP
 Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny
 oraz Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Let us therefore make responsible choices saving energy and natural resources every day, and let us care about every living thing. Even small actions, if they are persistently carried out, will have an enormous effect in protecting the whole of creation, about which we read in the first book of the Bible that “God saw that ... it was very good” (cf. Gen.1,31).

Warsaw, 16 January 2013

Signed by Heads of Churches affiliated in the Polish Ecumenical Council:

The Polish Baptist Union
 The Evangelical Church of the Augsburg Confession (Lutheran) in Poland
 The Evangelical Methodist Church in Poland
 The Evangelical Reformed Church in Poland
 The Polish Catholic Church in Poland
 The Old Catholic Mariavite Church in Poland
 The Polish Autocephalous Orthodox Church
 and The Chairman of the Polish Episcopal Conference
 of the Catholic Church

trans. Harry Irrgang

Apel jest pierwszym opublikowanym w Polsce ekumenicznym dokumentem podnoszącym kwestie ochrony klimatu, równowagi ekologicznej i współodpowiedzialności każdego człowieka za całość Bożego stworzenia.

The appeal is the first ecumenical document published in Poland to raise issues concerning climate protection, ecological balance and each person's joint responsibility for God's entire creation.

DOKUMENT Z PUSAN

Pańska jest ziemia i to, co ją napęlnia, Świat i ci, którzy na nim mieszkają. On bowiem założył ją na morzach I utwierdził ją na rzekach. (Ps 24)

... przestańcie źle czynić! Uczcie się dobrze czynić, przestrzegajcie prawa, brońcie pokrzywdzonego, wymierzajcie sprawiedliwość sierocie, wstawiajcie się za wdową! (Iz 1,16b-17)

Zmiany klimatyczne są dziś jednym z najpoważniejszych zagrożeń globalnych, które mają wpływ zwłaszcza na osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji. Światowa Rada Kościołów (ŚRK) jako jedna z pierwszych ostrzegała przed niebezpieczeństwami związanymi ze zmianami klimatu. Dziś po 20 latach rzecznictwa w tej kwestii, Kościoły pomogły wprowadzić sprawiedliwość ekologiczną do międzynarodowej debaty na temat klimatu.

Ciała zarządzające ŚRK rozwinęły politykę dotyczącą zmian klimatycznych. Co więcej, ŚRK przedstawiła także swoje oświadczenia najważniejszym segmentom Konferencji Stron (COP) Konwencji ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie

DOCUMENT FROM BUSAN

"The earth is the Lord's, and everything in it, the world and all who live in it; for he founded it on the seas and established it on the water". (Psalm 24)

*"...cease to do evil and learn to do right; Pursue justice and champion the oppressed
Give the orphan his rights, plead the widow's case".
(Isaiah 1:16b-17)*

Climate change is today one of the most challenging global threats affecting especially the most vulnerable. The World Council of Churches (WCC) was among the first to warn about the dangers of climate change. Now after 20 years of advocacy, churches have helped bring ecological justice into the international debate on climate.

The WCC governing bodies have developed policy on climate change. Furthermore, the WCC has also presented statements to the high level segment of the Conference of Parties (COPs) of the United Nations Framework Convention on Climate Change. In recent

Zmian Klimatu. W ostatnich latach Kościoły i wyspecjalizowane posługi zwiększyły swoje wysiłki w zakresie rzecznictwa. Wspólnie z Kościołami chrześcijańskimi, inicjatywy międzyreligijne także pokazały, jak wspólnoty wiary osiągnęły zgodę w kwestii stosunku do kryzysu zmian klimatycznych.

Zmiany klimatyczne straciły znaczenie w agendach publicznych i politycznych, chociaż są najistotniejszym problemem. Wprawdzie istnieją pewne zachęcające znaki, mimo to jednak negocjacje w sprawie zmian klimatycznych na poziomie międzynarodowym nie zrealizowały postawionych celów.

We wrześniu 2013, podczas pierwszej części Intergovernmental Panel on Climate Change (Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu, w skrócie IPCC), przedstawiony został Fifth Assessment Report (Piąty Raport IPCC, w skrócie AR5), który potwierdzał powagę zmian klimatycznych i ich konsekwencje, które już są widoczne, takie jak podnoszący się poziom morza, topnienie lodowców i lodu polarnego, wciąż rosnące siła i częstotliwość powodzi, cyklonów tropikalnych i susz. Raport ten świadczył także o coraz większej zgodzie społeczności naukowej w kwestii przyczyn zmian klimatycznych wynikających z działalności ludzkiej.

Skutki zmian klimatu są doświadczane już teraz. Kościoły w takich krajach jak Tuvalu, Kiribati, Bangladesz, Filipiny, jak

years churches and specialized ministries have increased their advocacy efforts. Together with Christian churches, interfaith initiatives have also shown how faith communities have reached consensus in addressing the climate change crisis.

Despite being a most crucial issue, climate change has lost priority on the public and political agendas. While there are some encouraging signs, nonetheless climate change negotiations at the international level have not realized the stated goals.

In September 2013, the first part of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) Fifth Assessment Report was delivered confirming the gravity of climate change and the consequences it already has, among them the rise of sea level, the melting of glaciers and polar ice, the further increase of the strength and frequency of floods, tropical storms and droughts. The report also evidenced the growing consensus in the scientific community on the human causes of climate change.

The effects of climate change are being experienced already now. Churches in countries like Tuvalu, Kiribati, Bangladesh, the Philippines as well as the United Nations (UN) and other international organizations

również Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ) i inne organizacje międzynarodowe już teraz zajmują się do tragediami osób wysiedlonych, ze względu na zmiany klimatyczne.

Ofiary zmian klimatycznych to nowe oblicze biednych, wdów i przybyszów, których Bóg specjalnie umiłował i ma w swojej opiece (5 Mż 10,17-18). Gdy stworzenie jest w ten sposób zagrożone, Kościoły są wezwane do wypowiedania się i działania dającego wyraz ich oddaniu życiu, sprawiedliwości i pokojowi.

Dziesiąte Zgromadzenie Światowej Rady Kościołów, odbywające się w Pusan w Republice Korei w dniach 30 października – 8 listopada 2013, postanawia więc co następuje:

A. **Powtórnie wyrazić** troskę Kościołów wobec zmian klimatu i ich szkodliwych skutków dla całego stworzenia, zwłaszcza dla biednych wspólnot w wielu częściach świata.

B. **Zachęcić** Kościoły członkowskie do wspierania roli ŚRK w umożliwianiu ekumenicznej pielgrzymce po sprawiedliwość i pokój wzmacniania kontaktów między Kościołami i wspólnotami w różnych częściach świata, działającymi wspólnie na rzecz troski o stworzenie i ekosprawiedliwość.

are already addressing the tragedies associated with climate displaced people.

Victims of climate change are the new face of the poor, the widow and the stranger that are especially loved and cared for by God (Deut. 10:17-18). When creation is threatened in this way, churches are called to speak out and act as an expression of their commitment to life, justice and peace.

The 10th Assembly of the World Council of Churches, meeting in Busan, Republic of Korea, 30 October – 8 November 2013, therefore:

A. **Reiterates** the concerns of the churches over climate change and its adverse effects on the whole of creation and especially on vulnerable communities in many parts of the world:

B. **Encourages** member churches to support the role of the WCC in enabling an ecumenical pilgrimage for justice and peace to strengthen links between churches and communities in various parts of the world working together to care for creation and eco-justice; and

C. **Wzywać** Kościoły i organizacje ekumeniczne do naciśnięcia na poszczególne rządy, by spojrzwały ponad interesy narodowe i działały odpowiedzialnie w stosunku do Bożego stworzenia i naszej wspólnej przyszłości. Wzywać je także do zachęcania poszczególnych rządów, by strzegły i promowały podstawowe prawa człowieka tych, którzy są zagrożeni przez skutki zmian klimatycznych. W szczególności odnosi się to do reprezentantów Kościołów obecnych na COP19 w Warszawie (Polska). Powinni oni apelować do polskiej prezydencji COP i przekonywać ją do większych ambicji w stosunku do oczekiwanych rezultatów Szczytu Klimatycznego w Warszawie.

D. **Z radością przyjąć** plan odnośnie zmian klimatycznych przyjęty w Białym Domu i wzywać prezydenta Stanów Zjednoczonych, by odrzucił budowę rurociągu Keystone w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

tłum. Ewa Sojka

Dokument przyjęty 8 listopada 2013 roku przez 10. Zgromadzenie Ogólne Światowej Rady Kościołów, obradujące w Pusan w Korei Południowej. Tekst jest częścią raportu wydanego na zakończenie Zgromadzenia przez Komitet Spraw Publicznych.

C. **Calls** upon churches and ecumenical organizations to insist that the respective governments look beyond national interests in order to be responsible towards God's creation and our common future, and urge them to safeguard and promote the basic human rights of those who are threatened by the effects of Climate Change and particularly those church representatives present at COP19 in Warsaw, Poland, to urge the Polish COP presidency to increase the ambitions of the Warsaw outputs; and

D. **Welcomes** the Climate Change plan of the White House and calls upon the President of the United States to reject the building of the Keystone Pipeline in the United States of America.

Document approved on 8 November 2013 by the 10th General Assembly of the World Council of Churches, meeting in Busan in South Korea. The text is part of the report issued by the Public Issues Committee at the end of the Assembly.

MIĘDZYRELIGIJNA DEKLARACJA O ZMIANACH KLIMATYCZNYCH

Odpowiedzialność za życie i jego poszanowanie to fundamentalne przesłania obecne we wszystkich wyznaniach. Niestety, dzisiaj je lekceważymy i stoimy do nich w wyraźnej opozycji. Zagrożamy życiu na Ziemi, ludzkości i wszystkim stworzeniom poprzez przyzwolenie na niedopuszczalne przekroczenie poziomu emisji gazów cieplarnianych, które degradują naszą Planetę i jej naturalne środowisko.

Powodują one postępującą destabilizację globalnych ekosystemów, ogrzewają Ziemię, zakwaszają oceany. Skutki tej świadomej „sztuki niszczenia” wkrótce mogą stać się nieodwracalne. Zachwianie równowagi środowiskowej na Ziemi pogłębia się w szybkim tempie. Jednak komunikat ten jest przez wielu świadomie „niesłyszalny”. Dlatego spróbujmy połączyć dzisiaj nasze siły we współdziałaniu na rzecz odpowiedzialnego współżycia z naturą oraz w obietnicy wspierania potrzebujących i cierpiących. Nasze zobowiązanie do przeciwdziałania postępującym zmianom klimatycznym to konieczność wynikająca z reguł i tradycji naszych wiar, współczucia dla bliźniego oraz odpowiedzialności płynącej z mądrości ludzi i ich przywództwa na Ziemi.

INTERFAITH DECLARATION ON CLIMATE CHANGE

The nurturing and respect for Life is a central doctrine of all faiths on Earth. Yet today we are endangering life on Earth with unacceptably high and rising levels of greenhouse gas emissions. These gases are destabilizing the global climate system, heating the Earth, acidifying the oceans, and putting both humanity and all living creatures at unacceptable risk.

The extraordinary delicacy of Nature's balance is becoming increasingly apparent, even as human actions inflict ever larger, more dangerous and potentially irreversible changes on the indivisible web of atmosphere, earth, ocean and life that is creation. Today our faiths stand united in their call to care for the Earth, and to protect the poor and the suffering. Strong action on climate change is imperative by the principles and traditions of our faiths and the collective compassion, wisdom and leadership of humanity.

Jesteśmy świadomi naukowego potwierdzenia niszczących następstw zmian klimatycznych i nawołujemy światowych przywódców do wdrożenia naukowo uzasadnionych rozwiązań, które zredukują emisje gazów cieplarnianych i pomogą uniknąć katastrofy klimatycznej. W tym samym momencie zwracamy się do wszystkich narodów na Ziemi, aby ich postawy były wyculone i otwarte na tych, którzy będą cierpieć w związku z wywołanymi przez zmiany klimatyczne kataklizmami, powodziami, suszami, podnoszeniem się poziomów mórz i oceanów.

Nie możemy pozwolić, aby pokrzywdzeni poczuli się wykluczeni społecznie. Musimy ich zauważać, pomagać i wspierać. Dawać możliwość na godne życie. Jesteśmy świadomi, że zmiany klimatyczne w swej istocie nie są problemem gospodarczym, czy też naukowym. Jest on ściśle powiązany ze świadomością społeczną, obejmującą sferę duchową i kulturową. Dlatego nawołujemy wszystkich, którym bliskie są nasze przekonania i podejście, do połączenia sił „w sztuce budowania świadomości” – edukowania i ugruntowywania wiedzy w tym zakresie.

Musimy nauczyć się żyć razem respektując ograniczone możliwości naszej planety. Jesteśmy świadomi, iż przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym ze zmian klimatycznych – zmniejszanie ich negatywnych przyczyn i skutków – kreuje w tym samym czasie duże możliwości.

W zrównoważony sposób stymuluje gospodarkę, pomaga chronić planetę, przeciwdziała ubóstwu oraz jednoczy i umacnia ludzi w realizacji wspólnego celu – odpowiedzialnego życia.

We recognize the science of climate change, and we call for global leaders to adopt strong, binding, science-based targets for the reduction of greenhouse gases in order to avert the worst dangers of a climate crisis.

We urge the nations of Earth to ensure that those who will suffer under climate-induced changes such as more severe storms, floods, droughts and rising seas, be aided to adapt, survive and equitably prosper. We recognize that climate change is not merely an economic or technical problem, but rather at its core is a moral, spiritual and cultural one.

We therefore pledge to join together to teach and guide the people who follow the call of our faiths. We must all learn to live together within the shared limits of our planet. We recognize that just as climate change presents us with great challenges, so too it offers great opportunities. Reducing greenhouse gas emissions can stimulate economies sustainably, protect our planet, lift up the poor, and unite to a common cause people threatened by a common danger. Assisting vulnerable communities and species to survive and adapt to climate change fulfills our calling to wisdom, mercy, and the highest of human moral and ethical values.

We commit ourselves to action – to changing our habits, our choices, and the way we see the world – to

Nasza pomoc potrzebującym, zagrożonym społecznościom i stworzeniom w przetrwaniu i w adaptacji do zmieniających się warunków wynika z ludzkiej mądrości, współczucia i wartości etycznych. Zobowiązujemy się do działania. Do zmiany naszych postaw i zachowań. Naszych przyzwyczajzeń, wyborów i sposobu, w jaki postrzegamy świat. Do uczenia się i przekazywania wiedzy naszym rodzinom, przyjaciółom i bliźnim. Do dbania o ograniczone zasoby naszego Domu – Planety Ziemi i poszanowania środowiska naturalnego, od którego zależne jest nasze życie.

W tym duchu nawołujemy do naszych przywódców duchowych i wszystkich ludzi na Ziemi do uświadomienia sobie istoty wspólnego zagrożenia, przed którym stoimy i zobowiązania się do natychmiastowego, zdecydowanego działania. Do dania nam wszystkim szansy na zmianę.

[Źródło: http://www.interfaithdeclaration.org/download/idcc_polish.pdf]

Oświadczenie przygotowane na 15. Konferencję Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP15), odbywającą się w Kopenhadze w grudniu 2009 roku. W skład grupy roboczej, która opracowała tekst dokumentu weszło jedenaście osób, przedstawicieli różnych kontynentów, krajów, wyznań i religii.

learning and teaching our families, friends, and faiths – to conserving the limited resources of our home, planet Earth, and preserving the climate conditions upon which life depends.

In this spirit, we call upon our leaders, those of our faiths, and all people of Earth to accept the reality of the common danger we face, the imperative and responsibility for immediate and decisive action, and the opportunity to change.

[Source: http://www.interfaithdeclaration.org/download/idcc_polish.pdf]

Declaration prepared for the 15th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (COP15), held in Copenhagen in December 2009. The working group drawing up the text of the document consisted of eleven people, representing various continents, countries, confessions and religions.

NADZIEJA NA PRZYSZŁOŚĆ!

Międzyreligijny Manifest Klimatyczny z Uppsali z 2008 r.
Głos różnych tradycji wiary na temat globalnego ocieplenia

Jako religijni przywódcy i nauczyciele z całego świata, zgromadzeni w Uppsali w 2008 r., apelujemy o skuteczne przywództwo i działanie w odniesieniu do globalnego zagrożenia klimatycznego. Przychodząc z tradycji religijnych, reprezentujących różne podejścia do życia religijnego, spotykamy się w tym momencie ludzkiej historii, aby zapewnić świat o tym, co nas ze sobą łączy. Wszyscy dzielimy odpowiedzialność bycia świadomymi zarządcami naszego domu, planety Ziemi. Poddaliśmy refleksji obawy naukowców i przywódców politycznych dotyczące zagrażającego kryzysu klimatycznego. Dzielimy ich troskę.

Religie świata stanowią źródło posilenia ku zmianie stylu życia oraz zmianie wzorców konsumpcji. Dla znacznej części ludzkiej rodziny wiara pozostaje potężną siłą na rzecz dobra. Podejmujemy się tej misji w duchu odpowiedzialności i wiary.

HOPE FOR THE FUTURE!

The Uppsala Interfaith Climate Manifesto 2008
Faith traditions addressing Global Warming

As religious leaders and teachers from the whole world, gathered in Uppsala 2008, we call for effective leadership and action in view of the global threat to the climate. From religious traditions, with different approaches to religious life, we come together at this time in human history to assure the world of what we have in common. We all share the responsibility of being conscious caretakers of our home, planet Earth. We have reflected on the concerns of scientists and political leaders regarding the alarming climate crisis. We share their concerns.

The world religions are a source of empowerment for change in lifestyles and patterns of consumption. Religious faith remains a powerful force for good among a considerable number of the human family. We undertake this mission in a spirit of responsibility and faith.

Od zachwytu do zmiany

Spoglądamy na życie na planecie Ziemi z uczuciem zachwytu. Jest ono cudem – i darem!

Podziw w nas wzbudzają jasne noce, gdy niebo jest pełne gwiazd. Przypominają nam o naszej roli we wszechświecie. Mamy wiele powodów do pokory. Choć medytacja nad brzegiem morza, na pustyni lub w lesie pozwala nam poczuć jedność ze wszechświatem, to jednak jesteśmy bardzo mali. Tradycje wiary o różnych kulturach i podłożach schodzą się, by wyrazić zachwyt i podziw wobec daru życia.

W historii Ziemi klimat zmieniał się od zawsze. Pomimo tego jesteśmy bardzo zatroskani ogromnym wpływem człowieka na bardzo złożony i wrażliwy system klimatyczny Ziemi. Dzisiaj to ludzkość stanowi główną siłę zmieniającą podstawowe uwarunkowania życia i dobrostanu większości stworzeń na tej planecie. Wiemy wystarczająco dużo, by uświadomić sobie, że musimy działać w interesie przyszłych pokoleń. Sytuacja jest krytyczna. Lodowce i wieczna zmarzlina topnieją. Niszczycielskie susze i powodzie uderzają w ludzi i ekosystemy, szczególnie na południu.

Czy planeta Ziemia może zostać uzdrowiona? Jesteśmy przekonani, że odpowiedź brzmi tak. Potrzebna jest zasadnicza zmiana pojmowania życia ludzkiego, stylów życia i trybów

From wonder to change

With a sense of wonder we look at life on planet Earth. It is a miracle – and a gift!

Clear nights with the sky full of stars fill us with awe. It reminds us of our role in the universe. We have many reasons to be humble. Meditating on the sea shore, in the desert or in the forest allows us to feel one with the universe, yet we are so small. Faith traditions with diverse cultures and backgrounds converge to express wonder and awe at the gift of life.

In the history of the Earth, the climate has always varied. However, we are very concerned about the huge human impact on the Earth's very complex and sensitive climate system. Today humanity constitutes a major force which changes the preconditions of life and welfare for most creatures on the planet. We know enough to realize that we need to act now in the interest of future generations. The situation is critical. Glaciers and the permafrost are melting. Devastating drought and flooding strike people and ecosystems, especially in the South.

Can planet Earth be healed? We are convinced that the answer is yes. Major transformations in understanding human life, lifestyles and work modes, economy, trade

pracy, gospodarki, handlu i technologii. Etyka i wartości są nieodłącznym elementem rozwoju nowych struktur instytucjonalnych oraz architektury polityki i finansów. W sferze religijnej duże znaczenie miała zawsze dalekowzroczność. Dziś, bardziej niż kiedykolwiek wcześniej, świat potrzebuje wyjątkowego, dalekowzrocznego przywództwa politycznego.

Nasze apele dotyczące procesu kopenhaskiego

Dla Ziemi zbawienie to coś więcej niż nowa technologia i zielona gospodarka. W zbawieniu chodzi o wewnętrzne życie istot ludzkich. Życie bez nadziei szkodzi ludzkiej egzystencji. Ludzie zamieszkujący tę piękną i jakże cenną planetę muszą rozmawiać o tym, co to znaczy wspólnie żyć i trwać pośród siebie z empatią i w jednej ogólnoswiatowej rodzinie. Do tego właśnie wyznawcy różnych religii mogą przyczynić się w sposób decydujący.

Jako ludzie różnych światowych religii, wzywamy rządy i organizacje międzynarodowe, by przygotowały i uzgodniły kompleksową strategię klimatyczną do Porozumienia Kopenhaskiego. Strategia ta musi być wystarczająco wyraźna. Ma pomóc utrzymać zmiany klimatyczne poniżej 2° Celsjusza i zgodnie z regułą wspólnej, ale zróżnicowanej odpowiedzialności i odpowiednich możliwości, sprawiedliwie rozłożyć obciążenia. Dokument ramowy na temat praw do rozwoju w obliczu efektu cieplarnianego Greenhouse Development

and technology are needed. Ethics and values are intrinsic to the development of new institutional structures and architectures of politics and finance. In the religious realm long-sightedness has always been important. More than ever before the world now needs extraordinary, long-sighted political leadership.

Our appeals to the copenhagen process

For the Earth, salvation is about more than new technology and green economy. Salvation is about the inner life of human beings. Life without hope is detrimental to human existence. The peoples of this beautiful precious planet need to dialogue about what it means to live together, with global empathy in a global village. Religions can contribute to this in a decisive way.

As people from world religions, we urge governments and international organisations to prepare and agree upon a comprehensive climate strategy for the Copenhagen Agreement. This strategy must be ambitious enough to keep climate change below 2° Celsius, and to distribute the burden in an equitable way in accordance with the principles of common but differentiated responsibility and respective capabilities. Greenhouse Development Rights offers one concrete model of such burden sharing.

Rights proponuje jeden konkretny model podziału obciążeń. Wzywamy wszystkich zaangażowanych aktorów do znalezienia takich narzędzi jego realizacji, które będą politycznie możliwe do zaakceptowania.

Porozumienie Kopenhaskie musi przeciwdziałać niewłaściwemu korzystaniu z ziemi, lasów i pól uprawnych oraz pokazać właścicielom ziemskim, gospodarzom i rdzennym społecznościom poszczególnych regionów naszej planety, kreatywne sposoby zarządzania wzrostem lasów i obniżania poziomu węgla.

Prosimy globalnych przywódców politycznych o:

- ▶ szybkie i znaczne ograniczenie emisyjności w bogatej części świata. Drogę w tym kierunku muszą wskazywać kraje wysokorozwinięte, zwłaszcza Europy i Ameryki Północnej. W stosunku do poziomu z 1990 roku emisyjność w krajach tych powinna zostać ograniczona do roku 2020 o przynajmniej 40 procent, zaś do roku 2050 o 90 procent.
- ▶ nałożenie, poza zobowiązaniami krajowymi, na bogatą część świata także wiążących ograniczeń. Państwa, zgodnie z zasadami odpowiedzialności i możliwości, oprócz swoich własnych krajowych inicjatyw, powinny płacić za międzynarodowe obniżenie emisyjności. Płatności te powinny być obowiązkowe, a nie dobrowolne.

We urge all actors concerned to find politically acceptable tools to realize this.

The Copenhagen Agreement must counteract misuse of land, of forests, and of farmland, using creative incentives for landowners, users and indigenous communities to manage growing forests as carbon sinks.

We ask the global political leadership for:

- ▶ Rapid and large emission cuts in the rich world. Developed countries, especially those in Europe and North America, must lead the way. In the developed countries emissions should be reduced by at least 40 per cent by 2020 and 90 per cent by 2050 against 1990 levels.
- ▶ Binding cuts for the rich world on top of their domestic obligations. According to the principles of responsibility and capability countries should pay for international cuts in addition to their own domestic initiatives. These payments should be obligatory, rather than voluntary.
- ▶ Measurable, verifiable and reportable mitigation actions by developing countries, especially countries with fast growing economies.
- ▶ Massive transfers and sharing of important technology. All countries must encourage and facilitate the sharing of technology that is intrinsically important to reducing emissions. Developing countries must have viable and

- ▶ mierzalne, weryfikowalne i dające się ująć w raportach działania łagodzące, prowadzone przez państwa rozwijające się, zwłaszcza państwa o szybkim wzroście gospodarczym.
- ▶ potężne transfery istotnych technologii i dzielenie się nimi. Wszystkie państwa muszą wspierać i umożliwiać dzielenie się technologią, która jest nieodłącznie istotna w celu ograniczenia emisyjności. Państwa rozwijające się muszą otrzymać wykonalne i technologicznie odpowiedzialne możliwości, by zapewnić utrzymanie swoim populacjom.
- ▶ zachęty ekonomiczne dla państw rozwijających się, sprzyjające ekologicznemu rozwojowi w skali krajowej.
- ▶ adaptację do zmian klimatu. Zgodnie z tymi samymi zasadami odpowiedzialności i możliwości, państwa muszą zapewnić biednym i bezbronnyim społecznościom wzmocnienie i wsparcie. Adaptacja do zmian klimatu nie może ponieść klęski z powodu braku pieniędzy lub innych zasobów.

Pokora, odpowiedzialność i nadzieja!

Wzywamy przywódców politycznych i religijnych do przyjęcia odpowiedzialności za przyszłość naszej planety, warunków życia na niej oraz za zachowanie naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń. Zapewniamy jednocześnie o wsparciu i współpracy różnych tradycji religijnych świata w tym zakresie. Kryzys klimatyczny stanowi fundamentalne pytanie duchowe z punktu widzenia przetrwania na planecie Ziemi.

technologically responsible opportunities to provide for their populations.

- ▶ Economic incentives for developing countries to foster cleaner development on a national scale.
- ▶ Adaptation to climate change. According to the same principles of responsibility and capability, countries must ensure that poor and vulnerable communities are empowered and supported. Adaptation to climate change must not fail for want of money or other resources.

Humility, responsibility – and hope!

We urge political and religious leaders to bear responsibility for the future of our planet and the living conditions and habitat preservation of new generations, assured in this of support and cooperation from the faith traditions of the world. The climate crisis is a fundamental spiritual question for the survival of humanity on planet Earth. At the same time, we know that the world has never before been more capable of creating sustainable development. Humanity possesses the knowledge and technology. Popular commitment to doing what can and must be done is growing.

We are challenged to review the values, philosophies, beliefs and moral concepts which have shaped and driven

Jednocześnie wiemy, że świat nigdy nie był bardziej zdolny do zrównoważonego rozwoju niż teraz. Ludzkość posiada ku temu konieczną wiedzę i technologię. Rośnie powszechna gotowość, by zrobić to, co możemy i musimy zrobić.

Stoimy przed wyzwaniem, by dokonać przeglądu wartości, filozofii, przekonań i koncepcji moralnych, które kształtowały i napędzały nasze zachowania oraz karmiły naszą dysfunkcyjną relację ze środowiskiem naturalnym.

Zobowiązujemy się przyjmować i dzielić odpowiedzialność za zapewnienie przywództwa moralnego wewnątrz naszych różnych tradycji wiary oraz wobec tych wszystkich, którzy sobie tego życzą. Wzywamy tych, którzy mają wpływ na kształtowanie zarówno intelektu, jak i ducha, aby zaangażowali się na rzecz głębokiej reorientacji myślenia ludzi o nich samych oraz na rzecz rozumienia świata. Przyznajemy się jednocześnie do naszego oddzielenia od natury i deklarujemy dążenie do życia w harmonii z nią i sobą nawzajem.

Oferujemy dary naszych różnych religii jako źródło posilenia ku kształtowaniu zrównoważonych stylów życia i wzorców konsumpcji. Podejmujemy tę misję w duchu pokory, odpowiedzialności, wiary i nalegania.

our behaviours and informed our dysfunctional relationship with our natural environment.

We commit ourselves to taking and sharing responsibility for providing moral leadership within our various faith traditions and for others who so desire. We call upon all who have influence over the shaping of both intellect and spirit, to commit themselves to a profound reorientation of humanity's self-understanding and of the world, whereby we acknowledge our estrangement and henceforth strive to live in harmony with Nature and one another.

We offer the gift of our various faiths as a source of empowerment for developing sustainable) lifestyles and patterns of consumption. We undertake this mission in a spirit of humility, responsibility, faith and urgency.

Now is the time to mobilise people and nations.

As people of different faiths, we make these commitments:

- To inform and inspire people in our own religious and cultural contexts to take responsibility for and to implement effective measures

Nadszedł czas, by zmobilizować ludzi i narody.

Jako ludzie różnych religii podejmujemy następujące zobowiązania:

- ▶ informować i inspirować ludzi w naszych kontekstach religijnych i kulturowych, by przyjmowali odpowiedzialność i wdrażali skuteczne środki;
- ▶ wzywać liderów politycznych i gospodarczych tam, gdzie żyjemy i pracujemy, by tworzyli kompleksowe strategie i działania;
- ▶ koncentrować się na walce z globalnym ociepleniem i czerpać z naszych najgłębszych przekonań religijnych wiedzę na temat znaczenia życia. To zobowiązanie jest głęboko duchową kwestią odnoszącą się do sprawiedliwości, pokoju i nadziei trwania w przyszłości w miłości i solidarności ze wszystkimi istotami ludzkimi i całością stworzenia.

Jako religijni przywódcy i nauczyciele pragniemy przeciwstawić kulturze strachu kulturę nadziei. Aby podkreślić zasadnicze reguły wszystkich głównych tradycji religijnych świata: sprawiedliwość, solidarność i współczucie, pragniemy zmierzyć się z wyzwaniem klimatycznym z buntowniczym optymizmem. Chcemy zachęcać do najlepszej nauki i najlepszego przywództwa politycznego. Zobowiązujemy nasze społeczności, by rozwijały ducha radości i nadziei w odniesieniu do największego daru, jaki otrzymaliśmy – daru życia!

- ▶ To challenge political and business leaders where we live and work to develop comprehensive strategies and action
- ▶ To focus on the struggle against global warming and draw upon our innermost religious convictions about the meaning of life. This commitment is a deeply spiritual question concerning justice, peace and hopes for a future in love and solidarity with all human beings and the whole of creation.

As religious leaders and teachers, we want to counteract a culture of fear with a culture of hope. We want to face the climate challenge with defiant optimism to highlight the core principles of all major sacred traditions of the world: justice, solidarity and compassion. We want to encourage the best science and political leadership. We commit our communities to fostering a spirit of joy and hope in relation to the greatest gift given to us all – the gift of life!

Ekumeniczny dokument podpisany w Uppsali 30 listopada 2008 roku przez dwudziestu sześciu przywódców religijnych z całego świata na zakończenie dwudniowego szczytu klimatycznego. Dokument przedstawiono podczas 14. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu, która odbyła się w Poznaniu w grudniu 2008 roku.

Ecumenical document signed in Uppsala on 30 November 2008 by twenty-six religious leaders from all over the world at the end of the two-day climate summit. The document was presented during the 14th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, held in Poznan in December 2008.

KIM JESTEŚMY?

POLSKA RADA EKUMENICZNA

Polska Rada Ekumeniczna (PRE) ukonstytuowała się w Warszawie w dniu 15 listopada 1946 roku w obecności delegatów różnych wyznań chrześcijańskich w Polsce.

Polska Rada Ekumeniczna jest społecznością Kościołów, działającą na rzecz rozwoju dialogu ekumenicznego, tolerancji religijnej oraz zbliżenia i pielęgnowania braterskich stosunków między Kościołami. Swą działalność prowadzi na wielu polach: organizuje ekumeniczne nabożeństwa, konferencje, sympozja, obozy i wymiany młodzieżowe, podejmuje inicjatywy diakonijne (charytatywne), prowadzi dialog międzywyznaniowy i konsultacje z organami państwa, współpracuje z mediami, realizuje projekty międzynarodowe.

Prace Rady prowadzone są w sześciu komisjach: wychowania chrześcijańskiego, dialogu, diakonijnej, kobiet, młodzieży, mediów. W Polsce działa także piętnaście oddziałów regionalnych PRE.

Polska Rada Ekumeniczna jest także częścią międzynarodowego ruchu ekumenicznego. Posiada status rady stowarzyszonej ze Światową Radą Kościołów w Genewie.

WHO WE ARE?

THE POLISH ECUMENICAL COUNCIL

The Polish Ecumenical Council (PEC) was established in Warsaw on 15 November 1946 in the presence of delegates of various Christian denominations in Poland.

The PEC is a community of Churches acting to develop ecumenical dialogue and religious tolerance, and to bring closer and cultivate fraternal relations between the Churches. It conducts its activity in many areas: organizing ecumenical services, conferences, youth camps and exchanges; undertaking diaconal (charity) initiatives; holding interdenominational dialogues and consultations with state authorities; cooperating with media; and implementing international projects.

The Council's work is conducted in its six commissions: Christian education, dialogue, diaconal, women, youth and media. It also has fifteen regional branches throughout Poland.

The Polish Ecumenical Council is part of the international ecumenical movement. It has affiliated-council status with the World Council of Churches in Geneva. It also cooperates with the Conference of European Churches,

Ponadto współpracuje z Konferencją Kościołów Europejskich, Ekumeniczną Radą Młodzieży w Europie i innymi międzynarodowymi organizacjami ekumenicznymi.

Polska Rada Ekumeniczna zrzesza obecnie siedem Kościołów członkowskich: Kościół Chrześcijan Baptystów w RP, Kościół Ewangelicko- Augsburgski w RP, Kościół Ewangelicko- Metodystyczny w RP, Kościół Ewangelicko- Reformowany w RP, Kościół Polskokatolicki w RP, Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny. Członkami stowarzyszonymi są: Towarzystwo Biblijne w Polsce i Społeczne Towarzystwo Polskich Katolików. Prezesem PRE jest Arcybiskup Jeremiasz z Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

the Ecumenical Youth Council in Europe, and other international ecumenical organizations.

The Polish Ecumenical Council currently affiliates seven member Churches: The Polish Baptist Union, The Evangelical Augsburg Church (Lutheran) in Poland, The Evangelical Methodist Church in Poland, The Evangelical Reformed Church in Poland, The Polish Catholic Church in Poland, The Old Catholic Mariavite Church in Poland and The Polish Autocephalous Orthodox Church. Associate members of the Council are: The Bible Society in Poland and The Social Society of Polish Catholics. The president of the PEC is Archbishop Jeremiasz of the Polish Autocephalous Orthodox Church.

www.ekumenia.pl

www.ekumenia.pl

KOŚCIÓŁ CHRZEŚCIJAN BAPTYSTÓW W RP

Nie patrz na nikogo z góry, chyba, że pomagasz mu wstać.

Jesse Jackson (ur. 1941), amerykański pastor baptystyczny

Początki ruchu baptystycznego ściśle wiążą się z Reformacją jako ogólnoeuropejskim ruchem postulującym dogłębną odnowę chrześcijaństwa. Baptyści odrzucili wizję Kościoła jako społeczności, do której przystępuje się automatycznie, na mocy tradycji. Praktykują chrzest w wieku świadomym, stąd nazywani są baptystami (gr. baptisma – chrzest).

Najwcześniejszy zbor baptystów powstał ok. 1612 roku w Londynie, założony przez powracających z wygnania emigrantów angielskich. Słynni baptyści brytyjscy to m.in. John Bunyan, pisarz, autor znanej powieści alegorycznej *Wędrowka pielgrzyma* i John Milton, poeta, autor poematu *Raj utracony*. Obecnie największym skupiskiem baptystów są Stany Zjednoczone Ameryki (ok. 31 mln). Wśród znanych przedstawicieli współczesnego baptyzmu amerykańskiego wymienić można wybitnego kaznodzieję Billy'ego Grahama. Obecnie Światowy Związek Baptystów (SZB), zrzeszający na zasadzie dobrowolności

THE POLISH BAPTIST UNION

Never look down on anybody unless you're helping him up.

Jesse Jackson (born 1941), American Baptist pastor

The beginnings of the Baptist movement are closely linked to the Reformation - a pan-European movement calling for a deep renewal of Christianity. The Baptists rejected the vision of the Church as a community that one joins automatically, simply by the power of tradition. They practise baptism at the age of accountability, hence the name "Baptists" (gr. baptisma – baptism).

The earliest Baptist congregation appeared in 1612 in London, established by English emigrants coming back from exile. Well known British Baptists were, among others, John Bunyan, the writer and author of the famous allegorical novel *The Pilgrim's Progress*, and John Milton, a poet and author of the epic poem *Paradise Lost*. At present, the largest cluster of Baptists is in the United States of America (about 31 million). Among the most famous representatives of the modern American Baptist movement, one could name the outstanding preacher Billy Graham. Currently, the Baptist World Alliance (BWA), consisting

unie zborów baptystycznych, skupia około 40 milionów dorosłych członków.

W Polsce początki ruchu baptystycznego datują się na rok 1858, kiedy to w Adamowie pod Warszawą grupa czytelników Biblii spontanicznie postanowiła przyjąć chrzest i utworzyć zbor. Pod koniec lat trzydziestych XX wieku baptysci posiadali już sto zborów, działało związane z nimi Towarzystwo Wydawnicze *Kompas*, szpital *Betlejem* w Łodzi, ochronka dla dzieci w Brześciu Litewskim, dom starców w Narewce oraz Seminarium Teologiczne w Łodzi.

Dziś Kościół ten liczy w Polsce 6 500 wyznawców. Jest członkiem Konferencji Kościołów Europejskich, Aliansu Ewangelicznego w RP, Europejskiej Federacji Baptystycznej oraz Światowego Związku Baptystycznego. Kościół wydaje czasopismo – miesięcznik *Słowo Prawdy*. Przewodniczącym Rady Kościoła i Prezbiterem Naczelnym jest obecnie pastor dr Mateusz Wichary.

Podstawowe formy działalności Kościoła to ewangelizacja i edukacja oraz służba charytatywno-opiekuńcza.

www.baptysci.pl

of unions of Baptist congregations, which join on a voluntary basis, comprises about 40 million adult members.

The beginnings of the Baptist movement in Poland go as far back as 1858, when in the town of Adamowo near Warsaw a group of Bible readers made a spontaneous decision to be baptised and form a congregation. In the late thirties of the 20th century Baptists already had 100 congregations, the *Kompas* Publishing Society, the *Betlejem* Hospital in the city of Łódź, a kindergarten in Brześć Litewski, a home for the elderly in Narewka and a theological seminary in Łódź.

Today the Union has 6 500 believers in Poland. It is a member of the Conference of European Churches, the Evangelical Alliance in Poland, the European Baptist Federation and the World Baptist Alliance. The Union publishes a monthly journal, *Słowo Prawdy* [The Word of Truth]. At present, the president of the Union's Council is Pastor Dr. Mateusz Wichary.

Basic forms of the Union's activity are evangelism and education, as well as charity and welfare.

www.baptysci.pl

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO- AUGSBURSKI (LUTERAŃSKI) W RP

Wszystko, co się osiąga na tym świecie, osiąga się przez nadzieję. (...) Gdybym nawet wiedział, że jutro świat przestanie istnieć, to jeszcze dziś zasadziłbym drzewko jabłoni.

Marcin Luter (1483-1546)

Kościół Luterański swymi korzeniami sięga czasów Reformacji XVI wieku. W październiku 1517 roku augustiański mnich Marcin Luter przybił na drzwiach kościoła w Wittenberdze 95 tez, w których przedstawiał nadużycia związane z praktyką sprzedawania odpustów. Jako oddany sługa Kościoła wzywał do usunięcia tych nadużyć. W swoich późniejszych pracach i pismach dążył do zwrotu w stronę pierwotnego chrześcijaństwa i samego Słowa Bożego, zachowując w Kościele wszystko, co nie sprzeciwia się Pismu Świętemu.

Poglądy i pisma Lutera zostały dobrze przyjęte w Rzeczypospolitej Polskiej oraz u jej bezpośrednich sąsiadów. Szczególne uznanie zyskały na terenach Prus Książęcych, na Śląsku Cieszyńskim, w Małopolsce i Wielkopolsce.

THE EVANGELICAL AUGSBURG CHURCH (LUTHERAN) IN POLAND

Everything that is done in the world is done by hope. (...) Even if I knew that tomorrow the world would go to pieces, I would still plant my apple tree.

Martin Luther (1483-1546)

The roots of the Lutheran Church go back to the Reformation of the 16th century. In October 1517 the Augustinian monk Martin Luther nailed to the door of a Wittenberg church his Ninety-Five Theses, in which he presented the abuse connected with the practice of selling indulgences. As a dedicated servant of the Church he called for the removal of this abuse. In his later works and writings he strove for a turning towards early Christianity and God's Word itself, while retaining in the Church everything that did not contradict the Bible.

Luther's opinions and writings were well received in the Republic of Poland and its immediate neighbouring countries. They gained particular recognition in the areas of the Duchy of Prussia, Cieszyn Silesia, Lesser Poland and Greater Poland.

Luteranie opierają swoją wiarę na czterech zasadach: tylko Pismo, tylko Chrystus, tylko wiara i tylko łaska. Nauka o usprawiedliwieniu w Kościele Luterzańskim podkreśla, że nie zbawiają uczynki, a jedynie wiara w usprawiedliwiające dzieło Chrystusa, dokonane na krzyżu Golgoty. Uczynki natomiast są świadectwem wiary.

Kościół Luterński w Polsce liczy obecnie ok. 70 000 wiernych i składa się z sześciu diecezji. Przy Kościele Ewangelicko-Augsburskim w RP działa 10 duszpasterstw: Młodzieży, Policji, Straży Pożarnej, Więzienne, Wojskowe, Korespondencyjne, Akademickie, Ewangelizacyjno-Misyjne, Niesłyszących i Motocyklistów.

W ramach Kościoła działa organizacja charytatywna Diakonia Polska, Centrum Misji i Ewangelizacji, Wydawnictwo Augustana i Wydawnictwo Warto.

Zwierzchnikem Kościoła jest Biskup Jerzy Samiec. Kościół Luterński jest członkiem takich organizacji międzynarodowych, jak Światowa Rada Kościołów, Światowa Federacja Luterńska, Konferencja Kościołów Europejskich.

Wśród znanych luteran są m.in.: Jan Sebastian Bach, Immanuel Kant, Mikołaj Sep-Szarzyński, Zygmunt Vogel, Józef Longin Sowiński, Samuel Bogumił Linde, Thomas Mann, Edward Munch, Rodzina Wedel, Jerzy Buzek, Jerzy Pilch, Adam Małysz.

www.luteranie.pl

Lutheran faith is based on four principles: Scripture alone, Christ alone, faith alone and grace alone. The teaching about justification in the Lutheran Church emphasizes that man is not saved by works, but only by faith in the justifying work of Christ performed on the cross of Calvary. Good works, however, testify to one's faith.

At present, the Lutheran Church in Poland has about 70 000 members and consists of six dioceses. The Evangelical Lutheran Church in Poland operates 10 ministries: a Young People's Ministry, a Police Ministry, a Firefighters' Ministry, a Prison Ministry, a Military Ministry, a Correspondence Ministry, an Academic Ministry, an Evangelistic and Missionary Ministry, a Ministry to those whose Hearing is Impaired, and a Motorcyclists Ministry.

The Church also includes the charity organization the Polish Diakonia, the Centre for Mission and Evangelism, and the Augustana and Warto Publishing Houses.

The leading bishop of the church is Bishop Jerzy Samiec. The Lutheran Church is a member of such international organizations as the World Council of Churches, the World Lutheran Federation and the Conference of European Churches.

Well known Lutherans include: Johann Sebastian Bach, Immanuel Kant, Mikołaj Sep-Szarzyński, Zygmunt Vogel, Józef Longin Sowiński, Samuel Bogumił Linde, Thomas Mann, Edward Munch, the Wedel family, Jerzy Buzek, Jerzy Pilch and Adam Małysz.

www.luteranie.pl

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-METODYSTYCZNY W RP

Miłuj mnie nie tylko w słowie, ale w czynie i prawdzie. Połącz się ze mną w pracy dla Boga tak dalece, jak ci na to pozwala twoje sumienie, zachowując swoje dotychczasowe poglądy i swój własny sposób chwalenia Pana. Wtedy będziemy mogli iść ręką w rękę.

John Wesley (1703-1791), duchowny anglikański

Początki metodyzmu przypadają na lata trzydzieste XVIII wieku. Nazwa jest przeważnie określeniem ruchu duchowej odnowy w Kościele Anglikańskim. Przewodzili mu dwaj duchowni anglikańscy, bracia John i Charles Wesleyowie. Kaznodziejstwo otwartej przestrzeni (poza obiektami kościelnymi) oraz rozgrzanie serca, potrzeba pokuty, nawrócenia, odrodzenia i uświęcenia wchodziły na stałe do kaznodziejskiego słownika tego ruchu. Wesleyowie nie zamierzają wprowadzać zmian doktrynalnych ani wyodrębniać wiernych ze struktur państwowego Kościoła. Dlatego formalne zorganizowanie tego odrodzeniowego ruchu zaczyna funkcjonować dopiero po ich śmierci. W doktrynie i praktyce metodyzm stanowi ogniwo pośrednie między historycznymi Kościołami protestanckimi a Kościołami wolnymi, nie związanymi układami z określonym państwem. Z tradycji metodystycznego nurtu wywodzą się Kościoły o tradycji odrodzeniowej, uświęceniowej, pentakostalnej, adwenty-stycznej, a nawet znana i ceniona w wielu krajach Armia Zbawienia.

THE EVANGELICAL METHODIST CHURCH IN POLAND

Love me not in word only, but in deed and in truth. So far as in conscience thou canst (retaining still thy own opinions, and thy own manner of worshipping God), join with me in the work of God; and let us go on hand in hand.

John Wesley (1703-1791), Anglican minister

The beginnings of Methodism go as far back as the thirties of the 18th century. The name was actually a nickname describing a spiritual revival movement in the Anglican Church. It was headed by two Anglican ministers, brothers John and Charles Wesley. Field preaching (outside church buildings) and warming of the heart, the need for repentance, spiritual conversion, new birth and sanctification became integral parts of Methodist preaching vocabulary. The Wesleys did not intend to change the doctrine or separate believers from the structure of the state church. This is why any formal organization of this revival movement appeared only after their deaths. In its doctrine and practice Methodism constitutes a link between historical Protestant churches and free churches that are not bound by any arrangements with any state. Churches with revival, sanctification, Pentecostal or Adventist traditions spring from the Methodist movement, as also does the Salvation Army, well known and recognized in many countries. The doctrinal

Podstawą doktrynalną metodyzmu pozostają do dziś anglikańskie Artykuły Wiary, reformacyjne zasady: tylko Pismo Święte, tylko łaska, tylko wiara, tylko Chrystus oraz kazania i komentarze biblijne Wesleya. Metodyści uznają Bożą Łaskę uprzedzającą, która obejmuje całą ludzkość i poprzedza wszystkie pozytywne doświadczenia wiary człowieka. Metodyzm uznaje następujące szczeble wewnętrznej przemiany: pokuta, usprawiedliwienie i odrodzenie, uświęcenie. Wszystkie one związane są z działaniem Bożej łaski uprzedzającej, usprawiedliwiającej i uświęcającej przez i w mocy Ducha Świętego. Metodyści kładą nacisk na realizację największych przykazań Jezusa, tj. dążą do „doskonałości w miłości”. Wierzą, że duchowa miłość może przemienić człowieka i cały świat. Obecnie Kościoły metodystyczne istnieją w prawie wszystkich krajach świata i liczą ponad 40 milionów wyznających członków. Wraz z dziećmi, sympatykami i przyjaciółmi tworzą wspólnotę światową ok. 70 milionów ludzi. Polski Kościół Ewangelicko-Methodystyczny powstał po I wojnie światowej, chociaż niemieckojęzyczne parafie metodystyczne na terenie nowopowstałego państwa swą historią sięgają XIX wieku. Do 1990 roku działał pod nazwą Kościół Metodystyczny w Polsce. Liczy obecnie ponad 50 placówek, w skład których wchodzi 28 parafii oraz filiały, placówki misyjne i kaznodziejskie. Liczy ok. 4 500 wyznawców. Zwierzchnikiem Kościoła jest ks. superintendent Andrzej Malicki. Kościół Ewangelicko-Methodystyczny angażuje się w działalność edukacyjną, charytatywną, społeczną i ekumeniczną.

www.metodysci.pl

foundations of Methodism still remain the Anglican Articles of Faith, the principles of the Reformation: Holy Scripture alone, grace alone, faith alone, Christ alone, as well as sermons and biblical commentaries by Wesley. Methodists believe in God's prevenient grace, which includes all humanity and precedes all positive experiences of human faith. Methodism recognizes the following stages of internal transformation: repentance, justification and new birth, sanctification. All of them are linked to the influence of God's grace, which is prevenient, justifying and sanctifying through and in the power of the Holy Spirit. Methodists emphasize the fulfilment of Jesus' greatest commandments, which means that they strive after "perfection in love". They believe that spiritual love can transform mankind and the whole world. At present, Methodist churches exist in almost all countries in the world and have over 40 million confessing members. Together with children, sympathizers and friends, they form a global community of about 70 million people. The Polish Evangelical Methodist Church emerged after World War I. However, the history of German-speaking Methodist parishes in the newly established state goes back to the 19th century. Until 1990 the Church went by the name of the Methodist Church in Poland. Currently it has over 50 centres, including 28 parishes and branches, missionary and preaching centres. It has about 4 500 believers. The Church is headed by Rev. Superintendent Andrzej Malicki. The Evangelical Methodist Church is involved in the field of education, charity, social and ecumenical work.

www.metodysci.pl

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-REFORMOWANY W RP

*Bo nas sam Pan uczył temu:
chcesz-li sam brać, daj drugiemu.*

Mikołaj Rej (1505-1569)

Początki Kościoła Ewangelicko-Reformowanego na świecie sięgają czasów Reformacji XVI wieku, a konkretnie wywodzą się z jej nurtu szwajcarskiego, gdzie głównymi reformatorami byli Ulryk Zwingli, Jan Kalwin, Martin Bucer, Johann Heinrich Bullinger. Obok tematu usprawiedliwienia z wiary, a nie z uczynków, ewangelicy reformowani przywiązują dużą wagę do uświęcenia, które odnosić się ma nie tylko do życia osobistego, ale także do struktur społeczno-politycznych. Na terenie Rzeczypospolitej istniały trzy ośrodki kościelne, zwane Jednotami: Wielkopolska (głównie zbory braci czeskich), Małopolska i Litewska (istniała i działała na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego). Jednoty były niezależnymi organizacjami, które kontaktowały się ze sobą przez synody generalne. Jan Łaski, wsławiony pracą reformatorską we Fryzji i Londynie, starał się uporządkować funkcjonowanie Jednot i stworzył zręby

THE EVANGELICAL REFORMED CHURCH IN POLAND

*For this our Lord did teach all others:
if you will take, give to your brothers.*

Mikołaj Rey (1505-1569)

The origins of the worldwide Evangelical Reformed Church go back to the times of the Reformation in the 16th century. More specifically, they derive from its Swiss branch with its main reformers Ulrich Zwingli, John Calvin, Martin Bucer and Johann Heinrich Bullinger. Next to the subject of justification by faith, and not by works, reformed Christians pay considerable attention to sanctification, which should not only refer to one's personal life, but also to social and political structures. In Poland there were three Reformed church centres, referred to as jednotas: Greater Poland (especially the congregations of the Bohemian Brethren), Lesser Poland and Lithuanian (which existed and operated within the territory of the Grand Duchy of Lithuania). They were independent organizations and stayed in touch with each other through the so-called "general synods". Jan Łaski (known as John a Lasco), famous for this reformatory work in Frisia and London, tried to consolidate the

wspólnego ustroju kościelnego: synodalno-prezbiterialnego. Za panowania króla Zygmunta I, zwanego Starym (1506-1548), przygotowany został w Polsce grunt dla Reformacji. Pierwszy synod kalwinistów, który był w ogóle pierwszym synodem protestanckim w Polsce, odbył się w 1554 roku w Pińczowie. Zasady wiary przyjęte są w *Katechizmie Heideberskim* z 1563 oraz *Konfesji Sandomierskiej* z 1570 roku. Formy kultu reguluje *Agenda Gdańska* z 1637 roku. Podstawą wiary i normą życia jest *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu* – Biblia, natomiast tradycja podlega stałej rewizji według zasady *Ecclesia reformata et semper reformanda verbi divini* (Kościół reformowany nieustannie się reformujący według Słowa Bożego). Kościół reformowany odrzuca doktrynę o nieomyślności Kościoła. Praktykowany jest chrzest dzieci. Kościół Ewangelicko-Reformowany w Polsce liczy obecnie ponad 3 500 wyznawców. Zwierzchnikiem Kościoła jest Biskup Marek Izdebski. Kościół należy do Światowej Wspólnoty Kościołów Reformowanych. Od 1926 roku jest wydawane pismo religijno-społeczne *Jednota*. Znanymi wyznawcami byli: Mikołaj Rej, Eugeniusz Bodo, Leopold Kronenberg, Józef Elsner, Stefan Starzyński, Stefan Żeromski.

www.reformowani.pl

operations of *jednotas* and established the framework of a common church system, which was to be synodal and presbyterian. During the reign of King Sigismund I the Old (1506-1548), the ground in Poland was prepared for the Reformation. The first Calvinist synod, which was also the first Protestant synod in Poland, was held in 1554 in the town of Pińczów. Principles of faith are expressed in the *Heidelberg Catechism* of 1563 and the *Confession of Sandomir* of 1570. Forms of worship are regulated in the *Agenda of Gdańsk* of 1637. The basis of faith and the standard of life are the Holy Scriptures of the Old and New Testaments – the Bible - whereas traditions are constantly reviewed according to the principle *Ecclesia reformata et semper reformanda verbi divini* (A church reformed and always being reformed according to the word of God). The Church rejects the doctrine of the infallibility of the Church. It practices infant baptism. At present, the *Evangelical Reformed Church in Poland* has over 3 500 members. Its Bishop is Marek Izdebski. The Church is a part of the *World Communion of Reformed Churches*. Since 1926 it has published a periodical on religious and social issues called *Jednota*. Famous reformed Christians were: Mikołaj Rej, Eugeniusz Bodo, Leopold Kronenberg, Józef Elsner, Stefan Starzyński and Stefan Żeromski.

www.reformowani.pl

KOŚCIÓŁ POLSKOKATOLICKI W RP

Trzymamy się tego, co wszędzie, co zawsze, co przez wszystkich było wyznawane; to jest bowiem prawdziwe i rzeczywiście katolickie.

Wincenty z Lerynu (zm. 450), Ojciec Kościoła

Kościół Polskokatolicki sięga swoimi korzeniami lat dziewięćdziesiątych XIX wieku. W parafiach rzymskokatolickich Polonii amerykańskiej doszło wówczas do wystąpień wiernych, którzy domagali się m.in. używania języka polskiego w liturgii oraz opieki polskich duchownych. Postulaty te zostały przedstawione w Rzymie, ponieważ jednak nie odniosły oczekiwanego skutku, w Scranton w Pensylwanii powstał ośrodek złożony z kilku niezależnych parafii polskich. W ten sposób doszło do formalnego utworzenia Polskiego Narodowego Kościoła Katolickiego (PNKK). W 1951 roku doszło do wyodrębnienia diecezji polskiej z PNKK oraz utworzenia niezależnego Kościoła Polskokatolickiego. Od 1995 roku zwierzchnikiem Kościoła jest Biskup prof. dr hab. Wiktor Wysoczański, który jest zarazem przewodniczącym Rady Synodalnej i Kolegium Biskupów. Najwyższym organem Kościoła Polskokatolickiego jest Synod Ogólnopolski zwoływany co pięć lat.

THE POLISH CATHOLIC CHURCH IN POLAND

We take the greatest care to hold that which has been believed everywhere, always and by all. That is truly and properly 'Catholic'.

Vincent Lerins (died 450), Early Church Father

The roots of the Polish Catholic Church go back to the nineties of the 19th century. At that time believers in Roman Catholic parishes of the Polish diaspora in America started demanding, among other things, the use of the Polish language in the liturgy and the attention of Polish clergy. Their requests were presented in Rome, but did not deliver the expected result, so a centre consisting of several independent Polish parishes was established in Scranton, Pennsylvania. This is how the Polish National Catholic Church (PNCC) was formally created. In 1951 a Polish diocese separated from the PNCC and the independent Polish Catholic Church emerged. Since 1995 the leader of the Church has been Bishop Wiktor Wysoczański, who at the same time holds the office of president of the Synod Council and the College of Bishops. The highest authority of the Polish Catholic Church is the Poland-wide Synod convened every five years. In terms of structure, the Polish

Kościół Polskokatolicki administracyjnie składa się z trzech diecezji: warszawskiej, krakowsko-częstochowskiej i wrocławskiej. Częścią diecezji są dekanaty, te zaś składają się z parafii. Do Kościoła należy 22105 wyznawców, którymi opiekuje się 99 kapłanów w 86 parafiach (dane z 1997 roku). Kandydaci na duchownych kształcą się w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie oraz w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Kościół Polskokatolicki przyjmuje jako obowiązującą Deklarację Utrechcką Biskupów Starokatolickich z 24 września 1889 roku. Jest to podstawowy dokument ujmujący zwięźle starokatolickie zasady wiary. Kościół współpracuje z instytucjami państwowymi i samorządowymi w dziedzinie ochrony, konserwacji, udostępniania i upowszechniania zabytków architektury kościelnej i sztuki sakralnej, stanowiących część dziedzictwa kultury polskiej. Prowadzi także działalność wydawniczą, oświatowo-wychowawczą, finansowo-gospodarczą oraz charytatywnoopiekuńczą. Kościół Polskokatolicki jest członkiem Światowej Rady Kościołów i Konferencji Kościołów Europejskich. Duchowni polskokatoliccy są współzałożycielami Polskiej Rady Ekuumenicznej i biorą aktywny udział w jej pracach.

www.polskokatolicki.pl

Catholic Church consists of three dioceses: Warsaw, Kraków and Częstochowa, and Wrocław. Every diocese is divided into deaneries, which in turn consist of parishes. The Church has 22 105 members who are taken care of by 99 priests in 86 parishes (as of 1997). Clerical candidates study at the Higher Theological Seminary in Warsaw and the Christian Theological Academy in Warsaw. The Polish Catholic Church recognizes as obligatory the Declaration of Utrecht of Old-Catholic Bishops of 24 September 1889. It is a fundamental document which concisely presents the principles of the Old Catholic faith. The Church cooperates with public central and local government bodies in the field of protection, preservation, making available and disseminating the treasures of church architecture and sacred art, which are a part of the Polish cultural heritage. Its operations also include publishing, education and training, financial and commercial activities, as well as charity and welfare. The Polish Catholic Church is a member of the World Council of Churches and the Conference of European Churches. Polish Catholic priests were co-founders of the Polish Ecumenical Council and are actively involved in its work.

www.polskokatolicki.pl

KOŚCIÓŁ STAROKATOLICKI MARIAWITÓW W RP

Chrystus sam zjednoczy dusze miłujące Go w jeden święty, powszechny i apostołski Kościół. Ale kiedy i w jaki sposób się to stanie, tego nie wiem.

Maria Franciszka Feliksa Kozłowska (1862-1921)

Mariawityzm jest wyznaniem oryginalnie polskim, powstałym na początku XX wieku. Jego nazwa pochodzi od łacińskich słów *Mariae vitam* (imitantes), co znaczy Maryi życie (naśladowający). Geneza Kościoła Mariawitów jest ściśle związana z osobą Marii Franciszki Kozłowskiej i otrzymanym przez nią, dnia 2 sierpnia 1893 roku, objawieniem Dzieła Wielkiego Miłosierdzia. Kościół Starokatolicki Mariawitów wyodrębnił się z polskiego Kościoła Rzymskokatolickiego w 1906 roku. Powodem secesji był fakt, że zarówno hierarchia polska, jak i papież w Rzymie, nie zaakceptowali działalności Zgromadzenia Kapłanów Mariawitów, którego członkami byli rzymskokatolicy księża dostrzegający potrzebę odrodzenia duchowego wśród duchowieństwa i wiernych. Mariawici w swoim nauczaniu opierają się na kanonicznych księgach Pisma Świętego Starego i Nowego Testamentu, podkreślając szczególnie fragmenty zapowiadające ustanowienie Przenajświętszego Sakramentu. Centralną częścią liturgii nabożeństw

THE OLD CATHOLIC MARIAVITE CHURCH IN POLAND

Christ Himself will unite souls who love Him into one holy, universal and apostolic Church. But when and how, this I know not.

Maria Franciszka Feliksa Kozłowska (1862-1921)

“Mariavitism” is a genuinely Polish denomination, which emerged at the beginning of the 20th century. Its name is derived from the Latin words *Mariae vitam* (imitantes), which means (imitating) the life of Mary. The origins of the Mariavite Church are closely linked to the person of Maria Franciszka Kozłowska and the revelation of the Work of Great Mercy she received. The Old Catholic Mariavite Church separated from the Polish Roman Catholic Church in 1906. The reason for the secession was the fact that the Polish church hierarchy and the pope in Rome refused to recognize the Order of Mariavite Priests, which comprised Roman Catholic priests who saw the need for spiritual revival among the clergy and other believers. Mariavite teaching is based on the canonical books of the Old and New Testament, with particular emphasis on parts which announce the introduction of the Blessed Sacrament. Focal points of the liturgy of the Old Catholic Mariavite Church are the celebration of the

Kościół Starokatolickiego Mariawitów jest sprawowanie Eucharystii i wyznanie wiary w prawdziwą obecność Chrystusa Pana w sakramentalnych postaciach Chleba i Wina. Wyrażana jest też cześć dla Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Kościół Starokatolicki Mariawitów w Polsce liczy obecnie ok. 25 000 wyznawców, skupionych w 37 parafiach i ich filiach oraz żyjących w diasporze. Duchowieństwo tworzy pięciu biskupów i 25 kapłanów. Administracyjnie Kościół składa się z trzech diecezji (lubelsko-podlaskiej, śląsko-łódzkiej, warszawsko-płockiej) i prowincji francuskiej z 5 000 wiernych. Władze Kościoła Starokatolickiego Mariawitów tworzą: Synod, Kapituła Generalna, Rada Kościoła, Biskup Naczelny, Biskup Diecezjalny, Zgromadzenie Parafialne, Rada Parafialna, Proboszcz. Biskup Naczelny jest przewodniczącym Rady Kościoła i reprezentuje Kościół na zewnątrz. Urząd Biskupa Naczelnego sprawuje od 2007 roku Biskup Michał Maria Ludwik Jabłoński. Kościół kształci kadry duchownych w Seminarium Duchownym w Płocku i Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Jest członkiem Światowej Rady Kościołów i Konferencji Kościołów Europejskich. Kościół prowadzi działalność wydawniczą o charakterze religijnospołecznym w celach kultowych, edukacyjnych i informacyjnych. Organem prasowym Kościoła jest kwartalnik Mariawita.

www.mariawita.pl

Eucharist and the confession of faith in the true presence of the Lord Jesus in the sacramental forms of Bread and Wine. It also includes the worship of Our Lady of Perpetual Help. At present, the Old Catholic Mariavite Church has about 25 000 believers in Poland focused around 37 parishes and their branches, or living in diasporas. The clergy include five bishops and 25 priests. In administrative terms, the Church consists of three dioceses (Lublin- Podlachia, Silesia-Łódź and Warsaw-Płock), as well as a French province with 5 000 believers. The authorities of the Old Catholic Mariavite Church include: the Synod, the General Chapter, the Church Council, the Head Bishop, Diocesan Bishops, Parish Assemblies, Parish Councils, Provosts. The Head Bishop presides over the Church Council and represents the Church in its external relations. Since 2007 the office of the Head Bishop has been held by Bishop Michał Maria Ludwik Jabłoński. The Church educates its clergy at the Theological Seminary in Płock and at the Christian Theological Academy in Warsaw. It is a member of the World Council of Churches and the Conference of European Churches. The Church undertakes publishing activities of a religious and social nature for cultural, educational and informative purposes. The press organ of the Church is the "Mariawita" quarterly.

www.mariawita.pl

POLSKI AUTOKEFALICZNY KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY

Bóg potrzebuje nie złotych kielichów, ale złotych ludzi.

Jan Chryzostom Złotousty (349-407), Ojciec Kościoła

Pierwsze wzmianki o chrześcijaństwie tradycji wschodniej na ziemiach polskich datuje się już na IX wiek (misja świętych braci Cyryla i Metodego). Współczesne badania historyczne dowodzą, że już na początku X wieku istniały w Krakowie i Wiślicy chrześcijańskie świątynie. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny jest jednym z kanonicznych Kościołów prawosławnych i obejmuje swoją jurysdykcją wszystkie parafie prawosławne na terenie Polski oraz kilka parafii w Brazylii. Kościołem autokefalicznym, czyli niezależnym, jest od 1925 roku. Fundamentem nauczania Kościoła Prawosławnego jest Objawienie Boże, które poznajemy poprzez Pismo Święte i Tradycję Świętą. Bardzo ważną rolę w życiu chrześcijanina odgrywają sakramenty, których prawosławie uznaje siedem. Duchowość prawosławna jest zbudowana na Liturgii Świętej, która jest przeżywaniem życia, śmierci i zmartwychwstania Pana naszego Jezusa Chrystusa. Eucharystia to realna i prawdziwa obecność Jezusa Chrystusa, którą wierni doświadczają w życiu doczesnym. Wspólna Eucharystia nie tylko łączy, ale jest centrum duchowości Kościoła. Językiem liturgicznym,

THE POLISH AUTOCEPHALOUS ORTHODOX CHURCH

For what God needs is not golden chalices but golden souls.

St. John Chrysostom (349-407), Early Church Father

First references to the eastern tradition of Christianity on Polish soil go back to the 9th century (the mission of the brothers St. Cyril and St. Methodius). Modern historical research proves that as early as at the beginning of the 10th century there were Christian temples in Kraków and Wiślica. The Polish Autocephalous Orthodox Church is one of the canonical Orthodox churches; its jurisdiction includes all Orthodox parishes in Poland and several parishes in Brazil. It has been an autocephalous, i.e. independent, Church since 1925. The teaching of the Orthodox Church is grounded in God's Revelation, which we can get to know through the Holy Bible and Holy Tradition. A very important part in the life of a Christian is played by sacraments. The Orthodox Church recognizes seven of them. Orthodox spirituality is built on the Divine Liturgy, which is an experience of the life, death and resurrection of our Lord Jesus Christ. The Eucharist is the real and true presence of Jesus Christ, which believers experience in their earthly lives. A common Eucharist not only unites them, but is also the centre of the

w niemal wszystkich parafiach Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, jest język cerkiewnosłowiański. Obecnie Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny jest drugim co do liczebności Kościołem w Polsce i liczy około 500 000 wyznawców. Zwierzchnikiem Kościoła jest Metropolita Warszawski i całej Polski Sawa. Najwyższą władzą Kościoła jest Sobór Krajowy i Sobór Biskupów. W skład Kościoła wchodzi sześć sześć diecezji i Ordynariat Polowy Wojska Polskiego. Na terenie Polski znajduje się 12 monasterów, w tym cztery męskie i trzy domy zakonne męskie oraz trzy żeńskie i dwa domy zakonne żeńskie. Największym sanktuarium pielgrzymkowym jest Święta Góra Grabarka, na którą rokrocznie przybywają dziesiątki tysięcy pielgrzymów. W ramach Kościoła prawosławnego w Polsce działają Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia ELEOS, który prowadzi pracę charytatywną i opiekuńczą, a także Bractwo Młodzieży Prawosławnej. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny jest członkiem Konferencji Kościołów Europejskich i Światowej Rady Kościołów.

www.orthodox.pl

Church's spirituality. The liturgical language in almost all parishes of the Polish Autocephalous Orthodox Church is Old Church Slavonic. At present the Polish Autocephalous Orthodox Church is the second largest Church in Poland, with about 500 000 members. The leader of the Church is the Metropolitan of Warsaw and all Poland - Sawa. The highest authority of the Church is its National Council and the Council of Bishops. The Church comprises six dioceses and the Polish Orthodox Military Ordinariate. In Poland it has 12 monastic centres, including four monasteries, three small monastic units, three convents and two small convent units. The largest pilgrimage destination is the Holy Hill of Grabarka, visited every year by tens of thousands of pilgrims. The Orthodox Church in Poland includes the ELEOS Orthodox Charity Centre which is active in the field of charity and welfare, and the Fellowship of Orthodox Youth. The Polish Autocephalous Orthodox Church is a member of the Conference of European Churches and the World Council of Churches.

www.orthodox.pl

TOWARZYSTWO BIBLIJNE W POLSCE

Towarzystwo Biblijne w Polsce zostało założone w 1816 roku. Jest chrześcijańską organizacją międzywyznaniową, zajmującą się tłumaczeniem, wydawaniem i rozpowszechnianiem Biblii. Mottem działalności Towarzystwa są słowa Jezusa zapisane w Ewangelii Mateusza: „Niebo i ziemia przeminą, ale Moje słowa nie przeminą” (Mt 24,35), zaś symbolem postać siewcy z trzynastego rozdziału tej samej Ewangelii. Swoje zadania Towarzystwo Biblijne realizuje w prowadzonych przez siebie projektach. Jednym z nich jest ekumeniczny przekład Biblii. To unikalny projekt – także w skali światowej. Nad przekładem tym pracują bowiem przedstawiciele aż jedenastu Kościołów – katolicy, prawosławni i protestanci różnych tradycji. W 2001 roku ukazał się w tym tłumaczeniu Nowy Testament i Psalm, w 2008 – Księgi Dydaktyczne Starego Testamentu. Prace nad kolejnymi częściami Biblii są zaawansowane. W ramach swoich projektów Towarzystwo Biblijne prowadzi bezpłatne rozpowszechnianie Biblii w określonych środowiskach, m.in. wśród dzieci, młodzieży, niepełnosprawnych oraz więźniów. W Warszawie działa też księgarnia Towarzystwa Biblijnego, oferująca Bible w kilkudziesięciu przekładach, a także

THE BIBLE SOCIETY IN POLAND

The Bible Society in Poland was established in 1816. It is a Christian inter-confessional organization devoted to translating, publishing and distributing the Bible. The motto of the Society is Jesus' words written in the Gospel according to Matthew: "Heaven and earth will pass away, but My words will never pass away" (Mt 24.35), and its symbol is the Sower from Chapter 13 of the same Gospel. The Bible Society fulfils its tasks in the form of projects. One of them is an ecumenical translation of the Bible. This is a unique project, also globally. Representatives of as many as eleven Churches are working on that project – Catholics, Orthodox and Protestants of various traditions. In 2001, the translation of the New Testament and the Book of Psalms was published, and in 2008 the didactic books of the Old Testament. Work on subsequent parts of the Bible is in progress. Within its projects, the Bible Society distributes the Bible free of charge in certain groups, including among children, youth, disabled people or inmates. It has a bookstore in Warsaw, which offers several dozen translations

literaturę biblistyczną. Towarzystwo Biblijne w Polsce służy chrześcijanom oraz Kościołom i organizacjom chrześcijańskim, jak również wszystkim ludziom zainteresowanym Biblią. Współpracuje z Kościołami, ale nie jest związane z żadnym wyznaniem. Zrzeszając dwanaście Kościołów członkowskich, reprezentujących wszystkie tradycje chrześcijańskie w Polsce, stanowi najbardziej ekumeniczną organizację w naszym kraju¹. Towarzystwo Biblijne w Polsce jest członkiem stowarzyszonym Zjednoczonych Towarzystw Biblijnych – międzynarodowej wspólnoty zrzeszającej 145 krajowych Towarzystw Biblijnych na całym świecie w celu konsultacji, wzajemnej pomocy i działania na rzecz wspólnego zadania, jakim jest rozpowszechnianie Biblii. Towarzystwo Biblijne w Polsce jest także członkiem stowarzyszonym Polskiej Rady Ekumenicznej.

www.tb.org.pl

of the Bible as well as literature on biblical studies. The Bible Society in Poland serves Christians, Churches and Christian organizations, as well as all people interested in the Bible. It collaborates with the Churches, but does not subscribe to any particular confession. By bringing together twelve member Churches and representing all Christian traditions in Poland, it is the most ecumenical organization in our country¹. The Bible Society in Poland is a member of the United Bible Societies – an international association of 145 national Bible Societies in the whole world established to provide exchange, mutual support and act towards the common goal of dissemination of the Bible. The Bible Society in Poland is affiliated to the Polish Ecumenical Council.

www.tb.org.pl

¹ Kościoły członkowskie Towarzystwa Biblijnego w Polsce: Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w RP, Kościół Anglikański w Polsce, Kościół Chrześcijan Baptystów w RP, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP, Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP, Kościół Polskokatolicki w RP, Kościół Rzymskokatolicki w RP, Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP, Kościół Zielonoświątkowy w RP, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP

¹ Member Churches of the Bible Society in Poland: the Seventh-day Adventist Church in Poland, the Anglican Church in Poland, the Polish Baptist Union, the Evangelical Augsburg Church (Lutheran) in Poland, the Evangelical Methodist Church in Poland, the Evangelical Reformed Church in Poland, the Polish Catholic Church in Poland, the Roman Catholic Church in Poland, the Old Catholic Mariavite Church in Poland, the Pentecostal Church in Poland, the Polish Autocephalous Orthodox Church, the Fellowship of Christian Churches in Poland

SPOŁECZNE TOWARZYSTWO POLSKICH KATOLIKÓW

Spółeczne Towarzystwo Polskich Katolików powstało w 1959 roku. Towarzystwo jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, posiadającym osobowość prawną. Siedzibą Towarzystwa jest Warszawa.

Celem Towarzystwa jest m.in.:

- ▶ zapoznawanie społeczeństwa z postępowymi nurtami religijnymi i społecznymi, zwłaszcza zaś bliskimi nauce Kościoła Polskokatolickiego oraz pogłębianie wśród członków i sympatyków Towarzystwa światopoglądu chrześcijańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem doktryny starokatolickiej;
- ▶ rozwijanie i popieranie działalności oświatowej i kulturalnej, prowadzonej w duchu utrwalania pokoju, patriotyzmu oraz międzyludzkiej i ogólnochrześcijańskiej solidarności;
- ▶ umacnianie więzi środowisk polonijnych z krajem ojczystym;
- ▶ popieranie idei ekumenizmu. W latach poprzednich Towarzystwo finansowo wspierało działalność Polskiej Rady Ekumenicznej oraz niektóre Kościoły członkowskie tejże Rady.

THE SOCIAL SOCIETY OF POLISH CATHOLICS

Social Society of Polish Catholics was established in 1959. It is a registered society and has legal personality. Its head office is located in Warsaw.

The Society pursues the following goals, among others:

- ▶ to inform Polish society about progressive religious and social movements, especially those that are close to the teaching of the Polish Catholic Church, and to strengthen its members and supporters in their Christian worldview, with particular emphasis on the Old Catholic doctrine;
- ▶ to develop and foster educational and cultural activities, conducted in the spirit of preserving peace, patriotism as well as solidarity between all peoples and all Christians;
- ▶ to strengthen the bonds between the Polish diaspora and its homeland;
- ▶ to support ecumenical ideals. The Society has financially supported the activities of the Polish Ecumenical Council and some of its member Churches.

PARAFIE WARSZAWSKIE KOŚCIOŁÓW CZŁONKOWSKICH PRE/ WARSAW PARISHES OF PEC MEMBER CHURCHES

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny / Polish Autocephalous Orthodox Church

Katedra Św. Marii Magdaleny / **Orthodox Cathedral of St. Mary Magdalene**

Al. Solidarności 52, 03-402 Warszawa, Tel. +48 22 619 84 67

e-mail: cerkiew@op.pl, www.katedra.org.pl

nabożeństwa: niedziela / **church service: Sundays**, 7.30, 8.30, 10.00

Parafia Św. Jana Klimaka / Orthodox Parish of St. John Klimak

ul. Wolska 138/140, 01-126 Warszawa, Tel. +48 22 836 68 16

e-mail: parafia@prawoslawie.pl, www.prawoslawie.pl

nabożeństwa: niedziela / **church service: Sundays**, 10.00

Kaplica Św. Męcz. Archim. Grzegorza / Orthodox Pastoral Point of St. Gregory Peradze Martyr

ul. Lelechowska 5, 02-351 Warszawa

www.liturgia.cerkiew.pl

nabożeństwa: niedziela / **church service: Sundays**, 10.00

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP / Evangelical Lutheran Church of the Augsburg Confession in Poland

Parafia Św. Trójcy / Holy Trinity Parish

ul. Kredytowa 4, 00-062 Warszawa, Tel. +48 22 556 46 60

e-mail: warszawa-trojca@luteranie.pl, www.trojca.waw.pl

nabożeństwa: niedziela / **church service: Sundays**, 10.30, 19.00

Parafia Wniebowstąpienia Pańskiego / Parish of the Ascension

ul. Puławska 2A, 02-566 Warszawa, Tel. +48 22 849 77 05
e-mail: pulawska@luteranie.pl, www.pulawska.luteranie.pl
nabożeństwa: niedziela / church service: Sundays, 10.00

Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP / Evangelical Reformed Church in the Republic of Poland
Parafia w Warszawie / Parish in Warsaw

Al. Solidarności 76 a, 00-145 Warszawa, Tel. +48 22 831 23 83
e-mail: proboszcz@reformowani.org.pl, www.reformowani.org.pl
nabożeństwa: niedziela / church service: Sundays, 11.00

Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP / Evangelical Methodist Church in Poland

Parafia Dobrego Pasterza / Parish of the Good Shepherd
ul. Mokotowska 12, 00-561 Warszawa, Tel. +48 22 625 22 59
e-mail: pastor@metodyzm.eu, www.metodyzm.eu
nabożeństwa: niedziela / church service: Sundays, 11.00

Kościół Chrześcijan Baptystów w RP / Polish Baptist Union

I Zbór w Warszawie / First Baptist Church in Warsaw
ul. Waliców 25, 00-865 Warszawa, Tel. +48 22 620 62 16
e-mail: info@baptysci.waw.pl, www.baptysci.waw.pl
nabożeństwa: niedziela / church service: Sundays, 10.00

Kościół Polskokatolicki w RP / Polish Catholic Church

Parafia Katedralna Św. Ducha w Warszawie / Cathedral Parish of the Holy Spirit in Warsaw

ul. Szwoleżerów 4, 00-464 Warszawa, Tel. +48 22 841 37 43

e-mail: parafiaswducha@onet.pl, www.polskokatolicki.pl/swducha

msza św.: niedziela / **mass: Sundays**, 11.00

Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP / Old Catholic Mariavite Church

Parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Warszawie / Our Lady of Perpetual Help Parish in Warsaw

ul. Wolska 186, 01-258 Warszawa, Tel. +48 22 243 12 55

e-mail: parafia@mariawita.waw.pl, www.mariawita.waw.pl

msza św.: niedziela / **mass: Sundays**, 11.00

Opracowanie tekstów o Kościołach i organizacjach:

zespół Biura PRE, Paulina Hławiczka

Redakcja i korekta:

Danuta Lukas

Tłumaczenie:

Harry Irrgang, Ewa Sojka, Marta Brudny

Zdjęcia:

Ireneusz Lukas

Skład:

Robert Bylicki | www.airostudio.pl

Druk:

Drukarnia, Ośrodek Wydawniczy Augustana

Publikację wydano przy wsparciu finansowym DanChurchAid/Dania

Warszawa 2013

Preparation of texts concerning Churches and organisations:

PEC Office team, Paulina Hławiczka

Editing and proof-reading:

Danuta Lukas

Translation:

Harry Irrgang, Ewa Sojka, Marta Brudny

Photos:

Ireneusz Lukas

Typesetting:

Robert Bylicki | www.airostudio.pl

Printed by:

Printing house, Augustana Publishing Centre

This work was published with the financial support of DanChurchAid/Denmark

Warsaw 2013

Polska Rada Ekumeniczna
ul. Willowa 1, 00-790 Warszawa
tel. 22 849 96 79, fax 22 849 65 01
e-mail: pre@pre.pl
www.ekumenia.pl

